

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”

(2006/C 325/05)

2006. augusztus 9-i levelében Dr. Annette SCHAVAN német oktatási és kutatásügyi szövetségi miniszter a küszöbön álló német tanácsi elnökség nevében vélemény kidolgozására kérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a következő tárgyban: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”

Az EGSZB elnöksége az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót bízta meg a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. december 13–14-én tartott 431. plenáris ülésén (a december 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Gerd WOLF személyében, továbbá 125 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások
2. Általános szempontok
3. Pénzügyi kérdések és eljárások
4. Strukturális szempontok és keretfeltételek
5. Az emberi tényező – humántőke – tudósok és mérnökök

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi, hogy a német oktatási és kutatási miniszter a német elnökség előkészítése részeként feltáró vélemény kidolgozását kérte a következő tárgyban: „Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciáljának felszabadítása és erősítése”. Fontosnak és hasznosnak tartja, hogy ily módon a szervezett civil társadalomhoz vezető híd szerepét betöltő EGSZB véleménye erről a rendkívül átfogó és sokrétű témáról időben hozzájárulhat az európai oktatási, kutatási és innovációs politika jövőbeli kialakításához.

1.2 Tekintettel egyrészt a tág értelemben vett „innovációról” szóló, nemrégiben kiadott két európai bizottsági közleményre ⁽¹⁾, másrészt a kitűnő Aho-jelentésre ⁽²⁾, ezen vélemény főként a tartós innovációs képesség elengedhetlen feltételét jelentő kutatás és fejlesztés, valamint az ehhez szükséges képzés témakörére összpontosít. Így elkerülhetők a túlságosan nagy átfedések az említett dokumentumokkal.

1.3 A tudományos és műszaki csúcsteljesítmény és annak versenyképes gazdasági erőként történő alkalmazása döntő feltétele annak, hogy biztosítsuk jövőnket – például az energiával és az éghajlattal kapcsolatos problémák vonatkozásában –, megőrizzük és javítsuk jelenlegi pozíciónkat a globális környezetben, illetve hogy ne veszélyeztessük, inkább tovább építhessük az európai szociális modellt.

1.4 Eljött tehát az ideje, hogy Európa újjáélessze kutatási és innovációs térségként betöltött hagyományosan vezető szerepét.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság 2006. szeptember 13-i közleménye a következő tárgyban: „Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió számára” (COM (2006) 502 final), illetve 2006. október 12-i közleménye a következő tárgyban: „Innovációbarát Európa” (COM (2006) 589 final).

⁽²⁾ EUR 22005 „Creating an Innovative Europe” [Egy innovatív Európa létrehozása] ISBN 92-79-00964-8.

Ehhez elengedhetlen, hogy ösztönözze polgárainak megfelelő képességeit, jóval többet fordítson kutatásra és fejlesztésre, növelje ezek hatékonyságát, erősítse az ipar innovációs készségét és képességét, illetve bontsa le a hátráltató akadályokat.

1.5 A cél elérésének legfontosabb feltétele a haladásra nyitott társadalmi légkör, amelyben e felismerés hatása teljes mértékű, következőképpen a politika minden szintjén létrejönnek a szükséges keretfeltételek és megszületnek az iránymutató döntések, ezáltal pedig munkahelyek is létrejönnek, és az iparban elegendő bizalom és optimizmus alakul ki a szükséges beruházásokhoz.

1.6 Ehhez az is hozzátartozik, hogy a polgárokkal az eddignél nagyobb mértékben megismertessük a tudományt és a technikát, valamint jobban kiaknázzuk és intenzívebben támogassuk a rendelkezésre álló tehetséget. Ennek érdekében már az általános iskolák tantervében, de még inkább a további képzést biztosító iskolákban egyértelműen nagyobb hangsúlyt kell helyezni a tudomány és technika témakörére.

1.7 A gyermekekkel és a fiatalokkal lépésről-lépésre, szemléletes példák alkalmazásával és gyakorlati tapasztalatok segítségével kell megismertetni a tudomány és a technika hasznát, valamint e területek alapfogalmait és -törvényeit. A tehetségeket támogatni kell a megfelelő szakmaválasztásban és lelkesíteni arra, hogy szívesen vállalják a közismerten nehéz tanulmányok elvégzését. Mindehhez megfelelő alaptudással kell ellátni őket.

1.8 Hozzá tartozik ehhez az is, hogy az egyetemek és műszaki főiskolák a legjobb nemzetközi normákkal legalábbis egyenértékű tudományos-technikai szakképzést biztosítsanak: a kutatás és az innováció legfontosabb tőkáját a magasan képzett és motivált tudósok és mérnökök jelentik – férfiak és nők egyaránt –, akik az élethosszig tartó tanulás révén pályájukon végig fenntartják és fejlesztik szakmai kompetenciájukat.

1.9 Fontos továbbá, hogy ezeknek a tudósoknak és mérnököknek a Közösség, a tagállamok és a gazdaság vonzó munkalehetőségeket, szakmai ösztönzést, karrierlehetőségeket és életpályájukat nézve megfelelő tervezési biztonságot kínáljon. Az ezzel kapcsolatos intézkedéseknek meg kell felelniük egyrészt annak, hogy a társadalom mennyit fordított ezeknek az embereknek a képzésére, valamint annak is, hogy ők személyesen mennyit fektettek bele e különösen nehéz és igényes tanulmányok elvégzésébe. Csak így érhető el, hogy a manapság sokszor emlegetett egyoldalú „agyelszívás” helyett a meghatározó munkaerő globális mobilitásának iránya Európa felé forduljon.

1.10 Ide tartozik végül az ipar, különösen a kis- és középvállalkozások kutatásra és fejlesztésre irányuló innovációs kedvének és beruházási hajlandóságának támogatása és vonzóbbá, gazdaságosabbá tétele megfelelő jogi, adminisztratív és pénzügyi keretfeltételekkel.

1.11 Különösen sokat érdemes tenni annak érdekében, hogy gyorsuljon a kutatás és a fejlesztés új felismeréseinek új terméké vagy eljárásá történő átalakítása. Ennek érdekében a vállalkozásoknak személyzeti politikájukkal biztosítaniuk kell a megfelelő tudományos-technikai kompetenciát ahhoz, hogy részt vehessenek az innovációs folyamatban, de legalábbis ahhoz, hogy az új ötletek vagy lehetőségek vonatkozásában ítéldőképesek legyenek, és készek az adaptálásra.

1.12 A pénzügyi, adó- és felelősségi jogi szempontok mellett ezért külön figyelmet kell fordítani a tudomány és a gazdaság közötti kölcsönös mobilitásra. Ezt főként egy, a tudástranszferre és a (tovább)képzésre irányuló új, vonzó, a tudományos és ipari területet egyaránt átfogó mobilitási, illetve ösztöndíjrendszer bevezetése segítené.

1.13 A rendszernek – az egyetemi professzorok „sabbatical” évének mintájára – lehetővé kellene tennie, hogy a magasan képzett tudósok és mérnökök meghatározott ideig az iparban tevékenykedjenek (és fordítva) úgy, hogy később garantáltan visszatérhetnek korábbi szakmai pályájukra. Így létrejönne egy emberek alkotta híd a tudomány világa és a gazdasági élet kölcsönös megismerésére, és a szükséges tudástranszfer a lehető legjobb ösztönzést kapná.

1.14 Példák további konkrét ajánlásokra és megállapításokra:

1.14.1 A lisszaboni stratégia megvalósítása érdekében megfogalmazott barcelonai célértéket minden érintett szereplőnek igen komolyan kell vennie, hogy a K+F-beruházások globális versenyében ne maradjunk az utolsók. A célérték értelmében a K+F-re fordított összkiadást az EU-ban úgy kell növelni, hogy 2010-re elérje a GDP közel 3 %-át. A szükséges beruházások kétharmadát a magánszektorban kell finanszírozni.

1.14.2 A Közösség jelenlegi, a 2007–2013 közötti időszakra készített költségvetési terve a hetedik K+F-keretprogram (7. KP)

révén csak 2 %-os arányban járulna hozzá a barcelonai célkitűzés értelmében összességében előirányzott kutatási és fejlesztési beruházásokhoz. A bizottság véleménye szerint ez nem elegendő ahhoz, hogy a közösségi támogatásnak a tagállamok támogatási politikájára és az iparban szükséges beruházási készségre gyakorolt jelentős ösztönző hatása és integrációs ereje teljes mértékben érvényesülhessen, és ott a szükséges erőteljes növekedést kiváltsa.

1.14.3 Ezért a közösségi támogatás arányát az uniós költségvetés küszöbön álló, 2008. évi felülvizsgálata során első lépésként mintegy 3 %-ra kell emelni. Ez a Közösség részéről különösen hatékony intézkedés lenne a változatlanul fontos lisszaboni és barcelonai célkitűzéseknek a jelenleg érzékelhetőnél gyorsabb eléréséhez, amire azért is szükség van, mert például az USA és Kína kutatási ráfordításai rendkívül gyorsan növekednek.

1.14.4 A támogatásra vonatkozó közösségi jogot (*E state aid*) úgy kell kialakítani, hogy megfelelő mozgásteret biztosítva arra bátorítsa a tagállamokat, hogy az eddigieknél eredményesebben és kevesebb bürokráciával támogassák az egyetemeket, a kutatói szervezeteket és az ipar kutatási és fejlesztési terveit, illetve az intézmények közötti szükséges kapcsolatépítést.

1.14.5 Az egyes tagállamok költségvetési jogának a K+F-intézkedések támogatása során lehetővé kellene tennie az adott projekt menetéhez igazodó rugalmas forrásfelhasználást, például azt, hogy az odaítélt forrásokat át lehessen vinni a következő naptári vagy költségvetési évre.

1.14.6 Sikerre kellene vinni végre a közösségi szabadságügyét. Ennek során a nyelvkérdést a nemzetközi „*Science-Community*” sokéves gyakorlatának megfelelően lehetne megoldani.

1.14.7 Az innováció és a haladás az alapkutatás, az alkalmazott kutatás, valamint a termékorientált fejlesztés együttműködésén alapul. Az említett kategóriák között nincsenek éles határok.

1.14.8 Ezért fontos egyfelől az oktatás, a kutatás és az ipari alkalmazás pilléreinek még erőteljesebb összekapcsolása. Ennélfogva az EGSZB üdvözlözi az **Európai Technológiai Intézettel (ETI)** kapcsolatos terveket. Az intézetnek hozzá kell járulnia a Közösség és a tagállamok innovációs kapacitása továbbfejlesztéséhez, amennyiben a legmagasabb színvonalon kapcsolja össze az oktatási, kutatási és innovációs tevékenységeket.

1.14.9 Másfelől azonban szükség van az alapkutatások kielégítő közösségi támogatására is; a hetedik keretprogram „Ötletek” alprogramja ennek vonatkozásában helyes megközelítésnek tekinthető.

1.14.10 A haladás és az állandó innováció azonban nemcsak a tudományon és a technikán, hanem az összes érintett motivációján, az újszerű üzleti modelleken és a helyes vezetési módszereken is múlik.

1.14.11 Az a fontos, hogy mindenkinek a tehetségéhez, teljesítőképességéhez és kreativitásához képest lehető legjobb lehetőségeket kínáljuk képességei és saját kezdeményezései kibontakoztatására. Ezért azt is biztosítani kell, hogy az adott vállalkozás vagy intézet minden dolgozójának lehetősége legyen bevetni saját ötleteit és javaslatait, megfelelő jutalmazás fejében. Ezek a szociálpolitika, a vállalati gazdaságtan és általánosságban a vezetési kultúra igen fontos kérdései.

1.14.12 Az új kutatási kezdeményezések, innovatív technológiák, vállalkozási folyamatok vagy üzleti modellek támogatásához szükség van bizonyos mértékű kockázat vállalására, hiszen a haladás és a kockázat az érem két oldalát képviselik.

1.14.13 A szerveződési formák, kutatási programok és munkamódszerek egységesítésére irányuló túlságosan merev szabályozások akadályozhatják az újhoz és az innovációhoz vezető fejlődési folyamatot. A kutatás szabadsága a kreatív tudományok, új felfedezések és innovatív technikák alapfeltétele, függetlenül a felvetődő etikai kérdések törvényi szabályozásától és a megítélt támogatások megfelelő felhasználásától.

1.14.14 Egyszerűsíteni kell a kutatás és fejlesztés támogatásának adminisztratív eljárásait – annak érdekében is, hogy megfelezzük a kötelező sokrétű, sőt gyakran egymást átfedő kérelmezési, jóváhagyási, nyomon követési és ellenőrzési eljárások inflációját, és számukat az ésszerűség keretei közé szorítsuk.

1.14.15 Egyébiránt az alábbi vélemény részletes szövegére utalunk, amelyben megindokoljuk az ajánlásokat és további, részben igen konkrét szempontokat – és azokhoz ajánlásokat – sorakoztatunk fel.

2. Általános szempontok

2.1 Tekintettel egyrészt a tág értelemben vett „innovációról” szóló, nemrégiben kiadott két európai bizottsági közleményre ⁽³⁾ (lásd 4.12.1. pont), másrészt a kitűnő Aho-jelentésre ⁽⁴⁾, ezen vélemény főként a tartós innovációs képesség elengedhetetlen feltételének tekinthető kutatás és fejlesztés, valamint az ehhez szükséges képzés témakörére összpontosít. Így elkerülhetők a túlságosan nagy átfedések az említett dokumentumokkal.

2.2 Európa a modern tudomány és kutatás bölcsője ⁽⁵⁾. A tudomány és a kutatás, a hozzájuk kapcsolódó módszertan és gondolkodás – az európai kulturális térség ismertetőjeleként – alapvetően meghatározta a mai európai társadalmat, illetve annak értékeit, életmódját és életszínvonalát ⁽⁶⁾. Víványainak

⁽³⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁴⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽⁵⁾ Amennyiben figyelembe vesszük a görög-egyiptomi kultúrkört és az indiai-arab kultúrkör tekintetében kimutatható időnkénti kölcsönös termékeny hatást, a fenti állítás a tudomány egészére is kiterjeszthető.

⁽⁶⁾ A folyamatot rendkívül részletesen és differenciáltan mutatja be az EGSZB saját kezdeményezésű véleménye a következő tárgyban: „Tudomány, társadalom és polgárság Európában” (HL C 221., 2001.8.7.).

sikere a kézműves feltaláló és vállalkozó szellem, valamint a tudományos módszer- és rendszertan szabad kölcsönhatásának volt köszönhető.

2.3 A tudományos-technikai fejlődéssel jószerivel együtt jártak a döntő társadalompolitikai változások, amelyek a hatalom megosztása, a demokrácia, az alapvető jogok és a szociális törvények jellemezték modern államhoz vezetőket.

2.4 Ezen közös folyamatok eredményeként az érintett államokban és régiókban az emberek életkörülményei az emberiség történetében eddig példanélküli mértékben változtak és javultak.

2.5 Az elmúlt 135 év folyamán a népesség várható élettartama ⁽⁷⁾ több mint kétszeresére növekedett ⁽⁸⁾. Az elmúlt 50 évben a területalapú mezőgazdasági termelés hozama közel megháromszorozódott. A sikeres ipari országokban már nem az alultápláltságról, az információhiányról és a gyermekhalálzásról, hanem az elhízásról, az információáradatról és az előre-gedésről folyik a vita.

2.6 A modern, mobil ipari társadalomnak a kutatásból, fejlődésből és innovációból következő képességei és teljesítményei az emberi kibontakozás és életminőség minden területére kiterjednek.

2.7 A kutatás és fejlesztés közvetlen feladata, hogy megkeresse az új és elmélyültebb tudás – vagyis az ismeretlen felderítése és a sejtések vagy ismert tények igazolása – felé vezető utakat, valamint hogy új képességeket fejlessen ki. Ezen törekvés eredményei ugyanakkor nagy – és előzőleg elképzelhetetlen – mértékben hozzájárultak az emberek jólétéhez. Átvitt értelemben tehát a kutatásnak és fejlesztésnek az is célja, hogy az emberiség javát szolgálja.

2.8 Az elért eredmények szempontjából szintén meghatározó tényező volt az energiát fogyasztó ipari eljárások és gépek kifejlesztése és intenzív használata: az energia felszabadította az embereket a legnehezebb fizikai munkák terhe alól, és a modern nemzetgazdaságok „táplálékává” vált.

2.9 Ebből következik az EGSZB első fontos ajánlása: a Közös-ségnek tudatosítania és értékelnie kell az imént felsorolt alapvető jelentőségű vívmányok jelenlegi életmódunkban betöltött döntő szerepét, keletkezésük feltételeit, valamint a vívmányokkal összefüggő tudományos-technikai és kulturális teljesítményt. Ennek a felismerésnek az általános műveltség részét kell képeznie! Annak érdekében, hogy meg tudjuk becsülni a számunkra időközben magától értetődővé vált színvonalat és annak feltételeit, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a harmadik világ egyes részeire még mindig jóval alacsonyabb életszínvonal, sőt inség jellemző, és – az említett vívmányok hiányában – így volt ez korábban a mai ipari országokban is.

⁽⁷⁾ Németországban.

⁽⁸⁾ Különösen a gyermekhalálzás csökkenése folytán.

2.9.1 Ennek megfelelően a tanterveket és a rendelkezésre álló tanítási időt minden oktatási szinten úgy kellene kialakítani, hogy a gyermekeket és a fiatalokat szemléletes és érdekes magyarázatok és tananyagok segítségével fokozatosan bevezethessük a tudomány és technika világába, valamint a meglévő tudásanyagba⁽⁹⁾, és ráébreszthessük őket a tudományos munka és a technikai fejlődés mindennapjaink szempontjából alapvető jelentőségére. A tehetséges tanulókat – fiúkat és lányokat egyaránt – meg kell nyerni a tudományos-technikai tanulmányok számára, gondoskodva egyben arról, hogy a főiskolákon és egyetemeken a lehető legjobb tudományos-technikai szakképzést kapják, később pedig az egész életen át tartó tanulás keretében tovább képezhessék magukat. Az elért eredmények képezik a jövőbeli haladás alapját.

2.10 Az eddig mondottak túlnyomó része nem korlátozódik Európára, habár az említett vívmányok világviszonylatban – sajnos – még nem állnak egyforma és megfelelő mértékben az emberek, népcsoportok és népek rendelkezésére.

2.10.1 Ebben az összefüggésben ki kell emelni a modern tudásalapú társadalom egyik fontos jellemzőjét. Régebben például a kínai selyemkészítés eljárását szigorú titokként őrizték. Ezzel szemben a kiművelt tudást, vagyis legértékesebb tulajdonunkat ma a világ minden sarkából érkező diákoknak (akár ösztöndíjak formájában is) szinte ingyenesen⁽¹⁰⁾ felkínáljuk például az egyetemeken és a műszaki főiskolákon, de tankönyvekben, kiadványokban, szabadalmi dokumentumokban, szakkonferenciákon, az Interneten, publikációkban, szakfolyóiratokban stb. is.

2.10.2 A megszerzett tudás ilyen jellegű feltárása egyrészt a tudományos előrelépést segítő globális ismeretátadást szolgálja, másrészt a fejlődő országoknak nyújtott támogatás páratlan és különösen hatásos formájának tekinthető. Már a XIX. századtól kezdve hozzájárult például ahhoz, hogy Japánnak egy középkori életmódból és társadalmi szerkezetből kiindulva rendkívül rövid idő alatt és saját erejéből sikerült az európaihoz hasonló életszínvonalat elérnie.

2.10.3 Azonban a megszerzett tudás és képességek szabad rendelkezésre bocsátásának határt kell szabni, ha lényeges, hogy a már foganatosított kutatási és fejlesztési beruházások a későbbi gazdasági haszonnak köszönhetően megtérüljenek, és egyben – a szükséges piaci előny által – az adott nemzetgazdaság versenyképessége is erősödjön.

2.10.4 Ennek érdekében a legtöbb ipari állam kiegyenlített jogrendszerrel dolgozott ki a szellemi tulajdon határozott idejű

⁽⁹⁾ Itt nem annyira képletek sokaságának megtanulásáról és alkalmazni tudásáról, mint inkább a technika és az elemi természeti törvények alapjainak megértéséről van szó, de a mennyiségi összefüggések jelentőségéről és a matematika alkalmazásáról is.

⁽¹⁰⁾ Lásd azonban a 2.10.3. pontot is: a tudást bizonyos esetekben (i) szabadalmazott alkalmazásnál időben behatárolt korlátokkal, illetve licenciák útján lehet megszerezni, vagy (ii) a cégek egy ideig több-kevesebb sikerrel üzemi titokként kezelik.

védelmére, amely a szabadalmi jogban csúcsonyul ki. Erről az EGSZB már többször megfogalmazta véleményét⁽¹¹⁾. Több ízben felszólított az európai közösségi szabadalom bevezetésére, de a szellemi tulajdon gazdasági és kulturális jelentőségének határozottabb tudatosítására is. Hiszen a szellemi tulajdon elismerése és védelme ösztönzést és jogos jutalmat jelent az új technikák feltalálására, illetve az új művek megalkotására.

2.11 Milyen következtetések vonhatók le mindebből az Európai Közösség politikáját nézve? Először is arról a fontos és igen konkrét kérdéstről van szó, hogy a GDP mekkora részét kellene – egy kiegyensúlyozott, átfogó politika keretében – kutatásra és fejlesztésre fordítani.

2.11.1 A válasz Európának a globális versenyben betöltött helyéből, vagyis a gyakran idézett lisszaboni stratégiából adódik⁽¹²⁾.

2.11.2 Ezzel kapcsolatban már a barcelonai Tanács (2002. március)⁽¹³⁾ iránymutató rendelkezéseket fogalmazott meg, valamint az időközben közismert 3 %-os célt⁽¹⁴⁾, amelynek értelmében a K+F-re fordított összkidást az EU-ban úgy kell növelni, hogy 2010-re elérje a GDP közel 3 %-át. A szükséges beruházások kétharmadát a magánszektorra kell finanszírozni (lásd a tanácsi határozat 47. pontját). A Közösség K+F-beruházásainak erőteljes megnövelése mellett tehát különösen annak az ösztönzése a cél, hogy a tagállamok és főként az ipar K+F-beruházásai is megsokszorozódjanak. Az EGSZB ezt a célt számos véleményében nyomatékosan támogatta⁽¹⁵⁾, sajnos azonban úgy tűnik, hogy a tagállamok – néhány kivétellel – nem fogják elérni, ami aggasztó tény.

2.11.3 Ráadásul a 2006. októberi STERN REVIEW⁽¹⁶⁾ („The Economics of Climate Change” [Az éghajlatváltozás gazdaságtana]) megállapítja, hogy egyedül az üvegházhatású gázok által okozott globális felmelegedés megfékezésére a GDP körülbelül 1 %-ára lenne szükség, beleértve a szükséges további K+F-tevékenységet is.

2.11.4 Azonban nem az éghajlatváltozás és ennek az energiahasznosítás, az energiafogyasztás és a fenntartható energiaellátás általános kérdésével való összefüggései jelentik az egyetlen problémát. Többek között a testi és lelki betegségek elleni küzdelem, a fogyatékkal élők mindennapjainak megkönnyítése, a demográfiai változások hatása és ennek részeként az öregedéskutatás, a környezetvédelem, valamint általában létfeltételeink és európai értékrendünk biztosítása is fontos kutatási területnek

⁽¹¹⁾ HL C 112., 2004.4.30., HL C 112., 2004.4.30., HL C 65., 2006.3.17. és HL C 324., 2006.12.30.

⁽¹²⁾ http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/de/ec/00100-r1.d0.htm. (német nyelven).

⁽¹³⁾ http://consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/de/ec/71067.pdf. (német nyelven)

⁽¹⁴⁾ Ezeket, például – és különösen – a 3 %-os célt, mindezidáig sajnos csak részben hajtották végre.

⁽¹⁵⁾ HL C 95., 2003.4.23.

⁽¹⁶⁾ http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_index.cfm.

tekintendő, amelyek vonatkozásában az EGSZB korábbi véleményeiben, például a hetedik K+F-keretprogramról és ennek „egyedi programjairól” kidolgozott véleményében részletes ajánlásokat tett.

2.12 Ismeretes, hogy az Európai Közösség előtt az egyre élesedő globális verseny igen komoly kihívása áll, amelynek legfontosabb eleme az európai munkahelyek, jövedelemszintek, valamint szociális és környezetvédelmi normák megőrzése. Ez nemcsak az USA és Japán gazdasági erejének fényében igaz, hanem különösen akkor, ha az olyan államok figyelemreméltó és egyre erősödő ipari és kutatási teljesítményeit nézzük, mint Kína (amely állam 2050-re technológiai téren meg akarja előzni a világszínvonalú USA-t! ⁽¹⁷⁾), India és Brazília, és tekintetbe vesszük az ezekben az országokban jelentősen alacsonyabb béreket, valamint szociális és környezetvédelmi normákat.

2.13 Éppen a globális verseny, valamint az egyre jelentősebb kutatási és fejlesztési beruházások területén zajló – ezen belül a legjobb tudósokért és mérnökökért folytatott – globális verseny fényében alapvető, hogy az Európai Közösség jobban kiaknázza és tovább erősítse kutatási, technológiafejlesztési és innovációs potenciálját. És itt elsődlegesen a globális versenyről, nem pedig az Európán belüli versenyről van szó!

2.14 Európa versenyképes helyzete tehát csak úgy őrizhető meg, ha – a demokrácia, jogállamiság, vállalkozói szabadság, tervezési biztonság, teljesíteni akarás és a teljesítmény elismerésének társadalmi és kulturális környezetébe ágyazva – a jövőben is megmarad az előny ⁽¹⁸⁾ a kutatás, a technológiai fejlődés és az innováció területén. Elengedhetetlen az európai kutatási térség erősítése és továbbépítése. Habár ez a felismerés a politikai szándéknyilatkozatokban időközben közkincsnek számít, a tényleges cselekvések mezején és a felismerésből eredő valós prioritások (például kutatási költségvetések), illetve megfelelő szabályozások (például bérszerkezet ⁽¹⁹⁾, adójog) megállapítása vonatkozásában még egyértelmű és sajnálatos hiányosságok vannak – a közösség és a legtöbb tagállam szintjén egyaránt.

2.15 A hasonló gondokkal küzdő államok, például az USA, Japán, sőt Svájc, nemcsak egyértelműen többet, hanem eredményesebben is költenek kutatásra, technológiafejlesztésre és innovációra. Ez többek között az USA-nak az európai tudósokra és mérnökökre gyakorolt vonzerejében mutatkozik meg, amely az elvben kívánatos kölcsönös mobilitás keretében továbbra is oda vezet, hogy túlságosan sok szakértő és tehetség vándorol ki az USA-ba („agyelszívás”).

⁽¹⁷⁾ „Bild der Wissenschaft”, 2006/9., 109. o.

⁽¹⁸⁾ Az EGSZB már több ízben (pl. HL C 65., 2006.3.17.) felhívta a figyelmet arra, hogy a Barcelonában megállapított 3 %-os cél a kutatási és fejlesztési beruházások globális versenyé miatt „mozgó célnak” tekintendő: aki túl későn éri el, az továbbra is utolsó.

⁽¹⁹⁾ Különösen a fiatal tudósok és mérnökök jövedelmi és szerződéssel kapcsolatos helyzete vonatkozásában.

2.16 Ez a tény – különösen az USA vonatkozásában – nemcsak a pénzügyi teljesítőképesség és a kiemelkedő kutatási rendszer mutatója, hanem még gyengíti is Európát és erősíti az USA-t. Ráadásul az USA K+F-politikája Európához képest nyitottabban és bátrabban közelíti meg az új elképzeléseket és kezdeményezéseket, és összességében több kockázatot vállal. Ehhez jön még, hogy motivációját nemcsak a gazdasági versenyképességből meríti, hanem ugyanolyan mértékben a konzekvens nemzeti biztonsági stratégiából ⁽²⁰⁾ és az ehhez kapcsolódó jelentős K+F-beruházásokból is, ami kölcsönös termékeny hatáshoz vezet.

2.17 Eljött tehát az ideje, hogy Európa újjáélessze kutatási és innovációs térségként betöltött hagyományosan vezető szerepét, jóval többet fordítson kutatásra és fejlesztésre, ösztönözze polgárainak ehhez szükséges képességeit, díjazza teljesítményüket, illetve bontsa le a hátráltató akadályokat.

2.18 A cél elérésének legfontosabb feltétele egy olyan társadalmi légkör, amelyben e felismerés hatása teljes mértékű, következőképpen a politika minden szintjén létrejönnek a szükséges keretfeltételek és megszületnek az iránymutató döntések. Csak így tudják teljesíteni az iskolák és egyetemek a globális versenyben rájuk háruló feladatot és nyernek meg elegendő fiataalt a tudomány és a technika számára, csak így alakul ki az iparban elegendő bizalom és optimizmus a szükséges beruházásokhoz.

3. Pénzügyi kérdések és eljárások

3.1 **A beruházások forrása.** A kutatás és az innováció – a megfelelő képességgel rendelkezők minőségi és eredményes képzésével együtt – a társadalom jövőbeli jólétének előfeltétele. Tehát a társadalomnak kell biztosítania az ehhez szükséges beruházásokat. Az EU-ban az ilyen beruházások mögött a Közösség, a tagállamok, a gazdaság és – szerényebb mértékben – a magánalapítványok állnak.

3.2 Közösségi támogatás

3.2.1 **Hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram.** Az Európai Unió részéről a kutatáshoz és fejlesztéshez történő legfontosabb hozzájárulást a hetedik K+F-keretprogram biztosítja majd ⁽²¹⁾. A program 2007-től 2013-ig rendelkezésre álló költségvetése kb. 50 milliárd euró ⁽²²⁾ felé konvergál ⁽²³⁾. Ez az Unió ugyanerre az időszakra számított összköltségvetésének mintegy 5,8 %-a.

⁽²⁰⁾ Az US Department of Defense (DoD) jelentős mértékben támogat kutatási projekteket az egyetemeken és a kutatási központokban is.

⁽²¹⁾ Emellett az Európai Bizottság számos egyéb szervezeti egysége is létrehozott támogatóprogramokat. Ilyen például a „Versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013)” és az „Intelligens energia – Európa” program.

⁽²²⁾ COM(2006) 364 final, feltéve, hogy az Európai Parlament és a Tanács ennek megfelelő határozatot hoz.

⁽²³⁾ Hozzájön ehhez a hetedik K+F Euratom-keretprogram mintegy 2 milliárd eurója.

3.2.2 Ez a hozzájárulás tehát a Közösség GDP-jének kb. 0,06 %-a körül mozog, vagyis a **barcelonai célérték** mindössze mintegy 2 %-a körül (lásd melléklet). Az EGSZB véleménye szerint ez nem elegendő ahhoz, hogy a közösségi támogatásnak a tagállamok támogatási politikájára és az iparban szükséges beruházási készségre gyakorolt jelentős ösztönző hatása és integrációs ereje teljes mértékben érvényesülhessen, és ott kiváltsa a szükséges erőteljes növekedést.

3.2.3 Az EGSZB ezért igen **sajnálja**, hogy nem vették figyelembe ajánlását⁽²⁴⁾, miszerint erőteljesebben növelni kell a hetedik K+F keretprogramhoz rendelkezésre álló költségvetés részarányát a közösségi összköltségvetésben.

Ezért az EGSZB az Európai Tanácshoz és az Európai Parlamenthez **fordul** annak érdekében, hogy az **uniós költségvetés** 2008. évi **felülvizsgálata** során ezen a területen **egyértelmű előrelépés** történjen, és a hetedik K+F-keretprogram rendelkezésére álló közösségi támogatás **a barcelonai célérték 3 %-ára emelkedjen**.

3.2.4 **Európai Beruházási Bank.** Az EGSZB emellett utal rá, hogy az Európai Beruházási Bank által biztosított eszközöket nagyobb mértékben kellene a kutatás, a fejlesztés és az innováció javát szolgáló támogatóintézkedésekre fordítani⁽²⁵⁾, különösen olyanokra, amelyek a megfelelő infrastruktúrák kiépítését és az ipari alkalmazáshoz szükséges tudástranszfert segítik.

3.2.5 **Európai strukturális alapok.** Ugyanez még nagyobb mértékben vonatkozik az európai strukturális alapok felhasználására. **Különösen az új tagállamokban** jelentős felzárkózásra van szükség a megfelelő kutatási infrastruktúrák kiépítése és azoknak a modern high-tech cégek letelepedésével való összekapcsolása terén.

3.3 Támogatás a tagállamok és a gazdaság részéről; támogató intézkedések a Közösség részéről

3.3.1 **Több beruházás a gazdaság részéről.** Tekintettel a közösségi támogatás strukturálisan szerény részarányára, alapvetően fontos, hogy mind a tagállamok, mind az európai gazdaság elegendő – azaz az eddiginél jóval nagyobb – mértékben⁽²⁶⁾ ruházzanak be a kutatásba, fejlesztésbe és a megfelelő képzésbe annak érdekében, hogy kiaknázhassák és erősíthessék Európa kutatási, fejlesztési és innovációs potenciálját, hasznosíthatják az európai kutatási térséget és legalább közelíthessenek a barcelonai célhoz. A legtöbb tagállamban itt mutatkozik a legnagyobb lemaradás, pedig éppen erre van a legégetőbb a szükség!

3.3.2 **Megbízható és megfelelő keretfeltételek.** Ahhoz, hogy a ráfordított eszközökkel a lehető legkedvezőbb hatást

⁽²⁴⁾ HL C 65., 2006.3.17.

⁽²⁵⁾ Ebben a tárgyban a CCMI éppen most dolgozza ki véleményét.

⁽²⁶⁾ Az Európai Bizottság egyik nemrég készült tanulmánya kimutatta, hogy az európai cégek 2005-ben örvendetes módon 5,3 %-kal növelték K+F-beruházásaikat.

érjük el, a pénzügyi erőfeszítések növelése mellett az összes többi keretfeltétel felülvizsgálatára is szükség van. Különösen a kutatásidegen szempontok és előírások előnyeit és hátrányait kell megvizsgálni, emellett szavatolni kell a lehető legnagyobb tervezési biztonságot és az állami előírások megbízhatóságát.

3.3.3 **Támogatóintézkedések a Közösség részéről.** Ezen a területen politikai segítségével az Európai Közösség határozott támogatást nyújthat – és ezt meg is kell tennie, mindenekelőtt megfelelő rendeletekkel és irányelvekkel, optimális keretfeltételekkel és a hetedik K+F-keretprogramból nyújtott támogatás ésszerűen alkalmazott ösztönző ereje révén.

3.3.4 **A közösségi támogatás jogrendszere.** A támogatásokra vonatkozó közösségi jog az EK-Szerződés 87. és 88. cikkével szabályozza a K+F-tevékenységre irányuló, tagállamok részéről megengedhető állami támogatások módját, mértékét és a kapcsolódó adminisztratív eljárásokat⁽²⁷⁾. A támogatásokra vonatkozó jog ennél fogva szintén alapvető eszköze a tagállamok részéről történő kutatási támogatások befolyásolásának, illetve a hetedik közösségi K+F-keretprogram nyújtotta támogatás optimális felhasználásának. Ezért a támogatásra vonatkozó közösségi jogot úgy kell kialakítani⁽²⁸⁾, hogy bátorítsa a tagállamokat, és hogy a tagállamok számára könnyebb legyen minél eredményesebb módon és minél kevesebb bürokráciával, az eddigieknél nagyobb mértékben és hatásosabban támogatni az egyetemeket, a kutatói szervezeteket és az ipar kutatási és fejlesztési terveit, illetve együttműködését.

3.3.5 **Első a globális versenyképesség.** Ennek során mindenképpen el kell kerülni, hogy a kutatás és fejlesztés állami támogatásának túlságosan szűkre szabott, sok bürokráciával járó és kizárólag az Európán belüli versenyhelyzethez igazodó korlátozásai ártsanak az Európai Közösség globális versenyképességének. Épp ellenkezőleg, tekintettel a közösségi támogatás rendkívül csekély relatív hozzájárulására⁽²⁹⁾, a tagállamoknak képesnek kell lenniük arra, hogy a maguk részéről nagyvonalúan és bürokratikus akadályok nélkül támogassák az Európai Kutatási Térségben szükséges kapcsolatépítést az egyetemeket, kutatóintézeteket és az ipar között.

3.3.6 **Kkv-k és induló vállalkozások („start-ups”).** Fontos egyben a kkv-k és különösen az induló vállalkozások innovációs potenciáljának további erősítése, valamint – általános értelemben – az ipar fokozottabb ösztönzése arra, hogy többet ruházzon be ezen a területen. Az EGSZB ezenkívül utal a vállalkozásokra és különösen a kis- és középvállalkozásokra (kkv-kre) vonatkozó többéves uniós programhoz megfogalmazott ajánlásaira⁽³⁰⁾ és az ebben az összefüggésben különösen fontos

⁽²⁷⁾ HL C 80., 2004.3.30., HL C 65., 2006.3.17.

⁽²⁸⁾ Erről 2006. november 22-én az Európai Bizottság honlapján európai bizottsági közlemény (IP/06/1600), valamint egy (dátum és számozás nélküli) dokumentum jelent meg a következő címmel: „A kutatást, fejlesztést és innovációt szolgáló állami támogatások közösségi kerete”. Ezeket a dokumentumokat az EGSZB még nem tudta értékelni és a fenti ajánlások fényében megvizsgálni.

⁽²⁹⁾ Lásd a 3.2.2. pontot.

⁽³⁰⁾ HL C 234., 2005.9.22.

támogatásra a tudásalapú gazdaság területén. Az EU-ban a vállalkozások 98 %-a kkv. Ez a tény egyértelműen rávilágít arra, milyen fontos e vállalkozási kategória innovációs készségének erősítése.

3.3.7 Az USA példája. A kialakítandó rendszerhez tájékoztatóként a globális versenytársak, különösen az USA ide vonatkozó támogatási politikáját kellene figyelembe venni.

3.4 A tagállamok költségvetési jogrendszere. További lényeges, finanszírozási kérdésekkel összefüggő szempontokat érint az a kérdés, hogy az egyes tagállamok költségvetési jogrendszere mennyiben szolgálja a hatékony forrásfelhasználás célját. Amennyiben nem szolgálja, a Községnek el kellene érnie, hogy az adott tagállamok költségvetési jogrendszere az eddiginél jobban megfeleljen a kutatás és fejlesztés igényeinek.

3.4.1 Rugalmas tervek a források felhasználására, költségvetési jogrendszer. Különösen a nagyobb fejlesztési projekteknél, de általában minden kutatási és fejlesztési beruházásnál el kell kerülni, hogy az állami források felhasználására az adott területhez nem alkalmazkodó módon kialakított tervek (például kameralisztikus könyvelés esetén) a projekteknél nem megfelelő döntésekhez vezessenek. Mivel ilyen, a technika új területeit feltáró projekteknél nem mindig tervezhető előre megfelelő pontossággal az összköltség, tehát – és különösen – az egyes naptári évekre lebontott forrásfelhasználás sem, a naptári évhez kötött állami forrás-felhasználási tervek miatt veszendőbe mehetnek egyes projektekre szánt eszközök. Ez tárgyidegen kiigazítási eljárásokhoz és eredménytelenséghez vezet. Jobb megoldásokat kell tehát találni, rögzítve őket a tagállamok költségvetési jogrendszerében is. Kiutat jelentene például, ha az odaitélt források egy részét át lehetne vinni a következő naptári vagy költségvetési évre.

3.5 A tagállamok adó- és felelősségi joga. A Községnek egyben el kellene érnie, hogy a tagállamok adó- és felelősségi joga is jobban alkalmazkodjon a célhoz, azaz egyrészt annak ösztönzéséhez, hogy az ipar nagyobb mértékben ruházzon be kutatásba és fejlesztésbe, másrészt az innovatív technikák és termékek bevezetésével járó pénzügyi kockázatok átláthatóságához.

3.6 Megfelelő alapfinanszírozás a tagállamok részéről. A tagállamoknak pedig gondoskodniuk kellene arról, hogy kutatóintézetek elégséges alapfinanszírozással rendelkezzenek, hiszen csak így élhetnek a hetedik K+F-keretprogram általi társfinanszírozás lehetőségével.

3.7 Számvitel, költségnyilvántartás és értékelés. Fontos továbbá felülvizsgálni az állami juttatások fogadóinak, azaz a

különböző kutatóintézeteknek a számvitelét, költségnyilvántartását és eredményértékelését abból a szempontból, hogy valóban megfelelnek-e a kutatás és fejlesztés sajátos jellemzőinek. Különösen azt kell megvizsgálni, hogy a termelőipar számára optimalizált közgazdasági szempontok minden további nélkül érvényesek-e olyan szervezetekre is, amelyek terméke a tudás, és hogy ez nem vezethet-e torzulásokhoz a ráfordítás, a megjelenítés és az értékelés vonatkozásában.

3.8 Politikai és társadalmi prioritások. Általánosságban fontos, hogy a politikai szereplők – és véleményerősítőként a médiák – ráeszméljenek és tevékenységükkel tükrözzék, hogy az elégséges és eredményes kutatás és fejlesztés szükséges záloga a jövőbeli jólétnek, tehát a munkahelyeknek, a szociális szolgáltatásoknak és a versenyképességnek is. Érinti ez egyrészt a szükséges beruházásokhoz nélkülözhetetlen költségvetési döntéseket, másrészt a képzés, munkajog, munkakörülmények, adójog, tarifajog stb. keretfeltételeit. Vonatkozik azonban arra is, hogy a társadalom mint egész hogyan viszonyul a tudományos-technikai haladáshoz, amely komoly esélyeket rejt magában, de minden előzetes gondoskodás ellenére óhatatlanul bizonyos kockázatokkal is jár. A túlzott kockázatkerülés stagnáláshoz, végül akár tudáskompetencia-vesztéshez és visszaeséshez vezet.

4. Strukturális szempontok és keretfeltételek

4.1 Általános szempontok ⁽³¹⁾. Ennélfogva elsődleges jelentőségű egy olyan gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális környezet, amelyben maximálisan kibontakozhat a kreativitás, az ötletgazdagság, valamint a vállalkozói kezdeményezés ⁽³²⁾, és amelynek segítségével a legjobb tudósok és mérnökök megnyerhetők és meg is tarthatók az európai kutatási térség számára. Ide értendők különösen azok az intézkedések is, amelyek szükségesek a színvonalas tudomány és kutatás szempontjából legjobb működési feltételek megőrzéséhez vagy létrehozásához.

4.2 Új ötletek és elképzelések kipróbálása. A tudomány és a kutatás a legjobb és legújabb ötletekre, eljárásokra és eredményekre törekszik. Ide tartozik az új felismerések független reprodukciója (vagy megcáfolása) – tehát „tanúsítása” –, valamint terjesztése, elmélyítése és bővítése is. Az elsődleges cél mindezek során az új terület fokozatos felfedezése kell, hogy legyen. Tehát a legjobb ötletekhez, eredményekhez, egyben szervezési formákhoz vezető fejlődési folyamat ösztönzése és kiaknázása érdekében szükség van pluralista ⁽³³⁾ és interdiszciplináris kutatási kezdeményezések, értékelő eljárások és kutatási struktúrák lehetővé tételére és ápolására ⁽³⁴⁾.

⁽³¹⁾ Részben a következő dokumentum alapján: HL C 95., 2003.4.23.

⁽³²⁾ Lásd a 3.4. pontot is.

⁽³³⁾ Lásd azonban a 4.3.2. pontot is („Együttműködési projektek”).

⁽³⁴⁾ Lásd még a tudomány, a társadalom és a polgárok összefüggéseiről szóló gazdasági és szociális bizottsági vélemény (HL C 221., 2001.8.7.) 4.7. pontját, mely szerint a kutatás lépés az ismeretlenbe, melynek során az egyén vagy a csoport által alkalmazott eljárás módok a követelmény, a tehetség és a temperamentum függvényében váltakoznak és egészítik ki egymást. A kutatók menedzserek, mérnökök, gyűjtők, szörszállasogatók vagy művészek. A kutatás nem más, mint tapogatózás a ködben, intuitív sejtés, ismeretlen tájak feltérképezése, adatok gyűjtése és rendszerezése, új jelzések megtalálása, átfogó összefüggések és minták felkutatása, új kölcsönös összefüggések felismerése, matematikai modellek kidolgozása, a szükséges fogalmak és jelképek meghatározása, új készülékek tervezése és építése, egyszerű megoldások és a harmónia keresése, de egyben igazolás, biztosítás, bővítés, általánosítás és reprodukálás is.

4.3 Értékelési kritériumok és mozgásteretek. Az értékelési kritériumoknak tehát az újdonságokat is támogatniuk kell, és el kell fogadniuk a kudarc kockázatát, mivel a sikert nem lehet előre szavatolni. El kell kerülni a felülről lefelé („top-down”) ható előírásokat, illetve a szerveződési formák, kutatási programok és munkamódszerek egységesítésére irányuló szabályozásokat, mert esetleg akadályozzák az újhoz, az innovációhoz vezető fejlődési folyamatot. Az innovációhoz elengedhetetlen, hogy a vállalkozó szellem elegendő mozgásteret kapjon, és az új ötleteket ne sorvassza el a korlátozó előírások tömkelege. A kutatás szabadsága – a tárgyyszerűtlen, korlátozó⁽³⁵⁾, vagy akár ideológiai előírásoktól való mentesség is – a kreatív tudomány és az új felfedezések alapfeltétele, függetlenül a felvetődő etikai kérdések törvényi szabályozásától és a megítélt támogatások megfelelő felhasználásától.

4.3.1 Alulról felfelé irányuló megközelítés („bottom-up”). Ennélfogva fontos, hogy a kutatási politika mindig a következő elveket kövesse: egyrészt ha csak lehet, az alulról felfelé irányuló megközelítést kell alkalmazni, a felülről lefelé irányulót csak akkor, ha szükséges. Másrészt ha csak lehet, decentralizálni kell, centralizálni csak akkor, ha szükséges. Végül soron az egyéni ötletgazdagság és kreativitás, valamint az erőforrások összefogása során szükséges tervezés, harmonizálás és irányítás közötti egyensúlyról van szó annak érdekében, hogy nagyobb, munkamegosztáson alapuló projekteket is létre lehessen hozni.

4.3.2 Együttműködési projektek. Hiszen éppen a különösen igényes és sikerrel kecsegtető K+F-elképzelések vagy high-tech-projektek igényelnek gyakran határokon átnyúló együttműködést a különböző kutatóintézetek, cégek stb. között, beleértve a különféle támogatók általi finanszírozást is. Amennyiben egyértelmű különbségek mutatkoznak az érintett intézmények szervezeti felépítése, értékelő rendszere, személyzeti politikája, költségvetési szabályzata stb. között⁽³⁶⁾, ez akadályozhatja az együttműködés kívánt sikerét. Ennek értelmében fontos, hogy az összes részt vevő szereplő hajlandó legyen figyelembe venni a kölcsönös szükségleteket, megállapodni a specifikus projektekre vonatkozó közös, szükség esetén az egyéni szokásoktól eltérő szabályokban, eltekinteni a specifikus, elsőbbséget biztosító igényektől és működőképes megegyezésekre jutni.

4.3.3 A nyílt koordinációs módszer. Míg tehát a 4.2. pont („Új ötletek és elképzelések kipróbálása”) a pluralitást ajánlja, és kifejti a túlzott egységesítés hátrányait a folyamatos fejlődés és haladás szempontjából, az együttműködési projektekre és általánosságban az Európán belüli együttműködésre nézve arra van szükség, hogy az együttműködő intézmények kialakítsák az alkalmazandó szabályok és követendő minták minimális mércéjét. Ennek vonatkozásában körülmények között kell alkalmazni a nyílt koordinációs módszert, hogy az ellentmondásos szempontok között létrejöhessen a szükséges egyensúly.

⁽³⁵⁾ Lásd még: HL C 65., 2006.3.17., 4.13.2. pont („Charta”), beleértve a lábjegyzetet is.

⁽³⁶⁾ Lásd még a 3.4.1. pontot („Rugalmas tervek a források felhasználására, költségvetési jogrendszer”).

4.4 Az adminisztratív eljárások egyszerűsítése⁽³⁷⁾ és csökkentése, az egymást átfedő vagy párhuzamos hatáskörök⁽³⁸⁾ elkerülése. A kutatáshoz és fejlesztéshez feltétlenül szükség van tervezői, vállalkozói, adminisztratív és jóváhagyó feladatok elvégzésére is, amelyeket kijelölt és tapasztalt tudósoknak és mérnököknek kell vállalniuk. A megkövetelt adminisztratív eljárások azonban olyan mértékben megsokasodtak és felduzzadtak, hogy a velük járó teher jelentős kapacitást von el a tényleges kutatási tevékenységtől. Különösen a kötelező kérelmezési, jóváhagyási, nyomon követési és ellenőrzési eljárások terén figyelhető meg egyfajta infláció, amely meddő munkához vezet, és kapacitást von el a tényleges kutatási tevékenységtől⁽³⁹⁾. Nem beszélve arról, hogy az oktatási, kutatási és fejlesztési beruházások hiánya nem enyhíthető az értékelési eljárások számának növelésével.

4.4.1 Ezért az EGSZB megismétli sürgető kérését⁽⁴⁰⁾, hogy mind az Európai Bizottság, mind pedig a tagállamok mélyrehatóan foglalkozzanak ezzel a kérdéssel, és gondoskodjanak arról, hogy (különösen a tagállamok érintett hivatalaival folytatott, illetve azok közötti) **eljárások hatékonyabbak és koordináltabbak** legyenek. Különösen ajánlott az egymástól különállóan működő, függőleges (vagy vízszintes/párhuzamos) jóváhagyó, irányító és ellenőrző hivatalok (és eljárások) túlságosan nagy számának csökkentése.

4.5 A kiemelkedő teljesítmények támogatása és a verseny. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság, a tagállamok és a kutatási szervezetek törekvését a kiemelkedő teljesítmények és programjavaslatok kiemelt támogatására. A támogatás célja általában, hogy a kutatás és fejlesztés terén csúcsteljesítmények szülessenek, de törekszik arra is, hogy a legsikeresebb munkaerőt Európában tartsa vagy megnyerje Európa számára. Mindez azonban az adminisztratív terhek további növekedésével jár. Ezért is elengedhetetlenül szükséges ezen eljárások számának jelentős csökkentése, valamint a folyamatok racionalizálása és egyszerűsítése. Itt különösen érvényes a „kevesebb több” elve.

4.6 A kutatási kategóriák közötti éles határok elmosódása. Az olyan kutatási kategóriák között, mint az alap kutatás, az alkalmazott kutatás és a fejlesztés, nincsenek éles határok, sokkal inkább termékeny kapcsolatok és összefüggések. Amennyiben tehát a szabályozások továbbra is ragaszkodnának az ilyen kategóriák megkülönböztetéséhez, a részarányok megállapításakor elegendő mérlegelési és döntési mozgásteret kell biztosítani az érintett szervezeteknek. Ettől függetlenül tény, hogy az alap kutatás eredményei aligha jósolhatók meg vagy tervezhetők, pedig célirányos, jól tervezett eljárások csak akkor alkalmazhatók, ha a cél már meghatározható, az oda vezető út pedig megfelelően áttekinthető.

⁽³⁷⁾ Lásd még: HL C 309., 2006.12.16., pl. 1.2. pont (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽³⁸⁾ Lásd CESE 1674/2004.

⁽³⁹⁾ Ezzel a német főiskolák szövetsége (*Deutscher Hochschulverband*) egy nemrégiben közreadott, találó írásban szembesít: *Forschung und Lehre*, 9/06, 516. o. (www.forschung-und-lehre.de).

⁽⁴⁰⁾ 5.1.8. fejezet (HL C 110., 2004.4.30.).

4.7 **A felismeréstől az innovatív termékig, eljárásig és szolgáltatásig.** Érdemes különösen sokat tenni annak érdekében, hogy gyorsuljon az alap kutatás – és az alkalmazott kutatás, illetve a fejlesztés – felismeréseinek új termék, eljárás vagy szolgáltatásá történő átalakítása. A megoldásra sajnos – habár kulcsfontosságú problémáról van szó – nem létezik átfogó, minden esetre alkalmazható recept. Mindazonáltal meghatározható néhány alapelv, és megfogalmazható néhány intézkedés.

4.7.1 A bizonyára legfontosabb lépés a **tudomány világa** és az **ipar** közötti személyi mobilitás javítása (lásd az 5.5. és az utána következő pontokat), de általában véve e két „kultúra” ⁽⁴¹⁾ **kölcsonös** megértésének és **megismerésének** ösztönzése is.

4.7.2 Itt mindazonáltal a **magánszférának** is kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy kialakítja a megfelelő vállalkozói kultúrát, többet foglalkozik a kutatás és fejlesztés eredményeivel, illetve bátrabban közelíti meg az innovatív termékeket (lásd a 4.9. pontot is). A vállalkozásoknak úgy kell kialakítaniuk személyzeti politikájukat, hogy legalább annyi tudományos-technikai kompetenciát mutassanak fel vagy fejlesszenek ki, amennyivel ítélőképessé válnak, és készek az adaptálásra. A vállalkozásoknak törekedniük kell továbbá az innovációbarát környezet megteremtésére annak érdekében, hogy támogathassák és kihasználhassák munkatársaik kreatív potenciálját. Szaktudást csak akkor lehet átadni vagy vásárolni, ha létezik, ismert és érthető ⁽⁴²⁾.

4.7.3 Hozzájárulhatnak mindehhez a tökéletesített, az Interneten **mindenki számára hozzáférhető tájékoztató rendszerek** is, amelyek a potenciális érdeklődők számára lehetővé teszik, hogy egy adott kulcsszóból kiindulva eljussanak az európai kutatási eredményekhez, az eredeti publikációkhoz, illetve ezek szerzőihez, és felvehessék a szükséges kapcsolatokat. Részben erre törekszik a Cordis-rendszer ⁽⁴³⁾. Fontos, hogy az ilyen tájékoztató rendszerek, amennyire csak lehet, a fogyatékkal élők számára is hozzáférhető legyenek ⁽⁴⁴⁾, és figyelembe vegyék a társadalom előregedését.

4.7.4 Legalább ugyanilyen fontos azonban a kutatóintézetek megfelelő együttműködése az adott területen rokon vállalkozásokkal. Ennek kedvez a közvetlen térbeli közelség ⁽⁴⁵⁾, mivel a **szoros szomszédság („klaszter”)** hol kényszerű, hol szándékos találkozásokhoz és partnerségekhez vezet. Az ilyen klaszterek kiépülését megfelelő programokkal tovább kell támogatni. De a tudástranszfer ösztönzésére és a kapcsolatok létrehozására irányuló helyi és regionális szintű törekvéseket is becsülni és támogatni kell. Példamutatónak nevezhetők ezen a téren a „Science Cities” ⁽⁴⁶⁾ kezdeményezések.

⁽⁴¹⁾ Nem felcserélendő a G.P. Snow szerinti „két kultúrával” (*Science and Humanities*).

⁽⁴²⁾ Forrás: az EGSZB véleménye az európai kutatási térség tárgyában (HL C 204., 2000.7.18.).

⁽⁴³⁾ <http://cordis.europa.eu>

⁽⁴⁴⁾ Lásd még az Európai Regionális és Fejlesztési Alap (ERFA) szabályozásait.

⁽⁴⁵⁾ Az interdiszciplináris kutatási területekhez hasonlóan.

⁽⁴⁶⁾ www.sciencecities.eu

4.7.5 Ezért az EGSZB különösen üdvözlzi az **Európai Technológiai Intézet (ETI)** alapítására vonatkozó jelenlegi terveket ⁽⁴⁷⁾. Az intézetnek hozzá kell járulnia a Közösség és a tagállamok innovációs kapacitása továbbfejlesztéséhez, amennyiben a legmagasabb színvonalon kapcsolja össze az oktatási, kutatási és innovációs tevékenységeket. Az ETI-nek elsősorban tudományos és innovációs partneri közösségek keretében kell kifejtenie a tevékenységét. Az EGSZB ajánlja, hogy ennek során is mindenekelőtt az alulról felfelé irányuló kezdeményezések és folyamatok kapjanak ösztönzést és támogatást, illetve részeseüljenek előnyben.

4.7.6 Összességében a tagállamoknak is több támogató intézkedést kellene kidolgozniuk ezen a területen. Az intézkedéseknek ki kellene térniük egyfelől a már említett **induló vállalkozások** bevonására, másfelől a kutatóintézetek és a **már kiépült vállalkozások** közötti együttműködésre ⁽⁴⁸⁾.

4.8 **Az alap kutatás jelentősége.** Fontos azonban, hogy a támogató programok ne váljanak az alap kutatás kárára. Ezért az EGSZB ismételt támogatásáról biztosítja a hetedik keretprogram fontos részét képező „Ötletek” alprogramot, valamint az ennek érdekében létrehozott Európai Kutatási Tanácsot. Egyetlen újszerű ötlet adott esetben lavinaszerű innovációs hullámot indíthat el, amely a technika számos területére kihathat ⁽⁴⁹⁾. Az alap kutatásnak és az alap kutatás ösztönzésének jelentőségét az ipar is látja és támogatja ⁽⁵⁰⁾.

4.8.1 Ez megfelel az EGSZB több ízben ismételt ajánlásának, mely szerint **az alap kutatás, az alkalmazott kutatás és a fejlesztés** (a termékek és eljárások fejlesztése) **innovációs háromszögében** mindhárom pillérnek, tehát megfelelő támogatással az alap kutatásnak is meg kell adni az őt megillető helyet.

⁽⁴⁷⁾ Ebben a tárgyban az EGSZB különálló véleményt dolgoz ki.

⁽⁴⁸⁾ Ennek vonatkozásában felmerül azonban néhány alapvető ellentmondás, amelyekről már a HL C 309., 2006.12.16. vélemény 7. pontja is említést tesz. Így például:

- az alap kutatást – mint minden hosszabb távú kutatást és fejlesztést – előrevizsi az eredmények mielőbbi nyilvánosságra hozása, mert így más kutatócsoportok lehetőséget kapnak az eredmények felülvizsgálatára, emellett ki kell használni a tudományos körökön belüli azonnali, kölcsönös kommunikációból eredő szinergiát, főként akkor, amikor több laboratórium dolgozik együtt egy közös kutatási és fejlesztési programon,
- az igazságos támogatások és verseny érdekében rendszerint a közsférának is ragaszkodnia kell az általa támogatott kutatás eredményeinek nyilvánosságra hozatalához,
- ezzel szemben egy vállalat – tekintettel versenyhelyzetére – általában legalább addig érdekelt termékfejlesztési eredményei bizalmas kezelésében, amíg nem jelenhet meg egy piacérett, új termékkel.

⁽⁴⁹⁾ Lásd még: HL C 309., 2006.12.16., 1.7. és 1.8. pont.

⁽⁵⁰⁾ Lásd: *The Economic Returns to Basic Research and the Benefits of University-Industry Relationships*. A literature review and update of findings. Report for the UK Office of Science and Technology* by SPRU – Science and Technology Policy Research. Alister Scott, Grové Steyn, Aldo Geuna*, Stefano Brusoni, Ed Steinmueller, 2002.

4.9 Az innovatív termék. Még ha az összes említett ajánlás meghallgatásra találna, akkor is a magánszféra feladata marad, hogy a K+F-nek köszönhető felismerések és képességek segítségével megvalósítsa és alkalmazza, vagy előállítsa és értékesítse az innovatív terméket, az innovatív eljárást, valamint az innovatív szolgáltatást. Mindez jelentős előzetes beruházást és elegendő időt igényel, és nyilvánvaló piaccgazdasági kockázatokkal jár – különösen a kkv-k tekintetében. A Közösség és a tagállamok azonban ezen a téren is döntő jelentőségű segítséget nyújthatnak, ha összességében megbízható politikát folytatnak, leépítik az adminisztratív akadályokat, gazdaságpolitikai – különösen adóügyi – ösztönzőket alkalmaznak, megfelelő kockázati tőkét biztosítanak, ésszerű, hatásos és bürokráciamentes támogatóprogramokat dolgoznak ki, illetve – és mindenekelőtt – tartósan gondoskodnak a technika- és innovációbarát társadalmi környezetről.

4.9.1 Az innovatív termékek (technikák, szolgáltatások stb.) piaci bevezetéséhez a **közbeszerzés** is hozzájárulhatna, kihasználva ezáltal a közhivatalok korszerűsítésének lehetőségét is ⁽⁵¹⁾.

4.10 Szellemi tulajdon és közösségi szabadalom. Az EU egyik gyenge pontja, hogy nem létezik közösségi szabadalom. Ez a hiány egyértelműen magasabb költségekben és a szellemi tulajdon biztosításának egyéb akadályaiiban nyilvánul meg, és rögtön két komoly hátrányhoz vezet: egyrészt magasabb költségekhez a szabadalmaztatási eljárás és a szabadalmi oltalom terén, másrészt akár a lehetséges szabadalmi oltalom elvesztéséhez – nevezetesen az időbeli késedelem és az elbátortalanodás miatt.

4.10.1 Nyelvi nehézségek. Az egyik akadály annak, hogy az EU részéről megegyezés szülessen a közösségi szabadalom bevezetéséről, a nyelvi nehézségekben keresendő. Ezért az EGSZB a nyelvkérdésnek a nemzetközi „*Science-Community*” sokéves gyakorlatának megfelelő megoldását ajánlja, ami azonban semmiképpen sem értendő vagy használható fel olyan törekvésként, amely az értékes és az EGSZB támogatását élvező ⁽⁵²⁾, Európa kulturális gazdagsága jelképét képező nyelvi sokféleség általános akadályozására vagy korlátozására irányul.

4.10.2 A szabadalom újdonságát nem veszélyeztető, előzetes publikációra vonatkozó határidő. Az EGSZB ismételtén utal egyben arra, hogy célja egy, a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető, előzetes publikációra vonatkozó határidő ⁽⁵³⁾ engedélyezése. Ezzel feloldható lenne az a konfliktus, hogy

⁽⁵¹⁾ Az innovációs előrelépések azonban köztudott módon mindig kockázatot is jelentenek, amely késedelemhez, költségnövekedéshez vagy akár kudarchoz, majd – következőképpen – nyilvános kritikához is vezethet, és végül csak a hosszú távú sikeren mérhető. (Példák: az Airbus 380, a német útdíj-rendszer vagy az UMTS-licenciák (UMTS: (Universal Mobile Telecommunications System))

⁽⁵²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Új keretstratégia a többnyelvűség ösztönzésére” (HL C 324., 2006.12.30.).

⁽⁵³⁾ Ez azt jelenti, hogy az új kutatási eredmények feltaláló általi, egy bizonyos határidőn belül történő publikálását a feltaláló szabadalmi kérelmének elbírálásakor nem lehet a szabadalom újdonságát veszélyeztető tényezőként akadályként tekinteni. Lásd még: 5.2. pont (HL C 95., 2003.4.23.), valamint 2.5.1. és 2.5.2. pont (HL C 110., 2004.4.30.).

egyfelől a kutatóknak szüksége van eredményei mielőbbi publikálására, másfelől azonban létezik egy olyan korlátozás, amely szerint csak új, addig nem ismert találmányokat lehet szabadalmaztatni.

4.11 Az új tagállamok különleges helyzete. Az új tagállamoknak általában véve egyfelől versenyelőnyük származik az alacsonyabb munkabérekéből (habár ez természetesen együtt jár azzal a hátránnyal, hogy a polgárok többségének az életszínvona is alacsonyabb), másfelől azonban hátrányukra van, hogy a kutatáshoz és fejlesztéshez szükséges infrastruktúrájuk egyelőre kevésbé fejlett.

4.11.1 Ezért az EGSZB már több ízben ajánlotta ⁽⁵⁴⁾, hogy a közösségi **strukturális alapokból** egyértelműen nagyobb rész jusson a tudományos infrastruktúra kiépítésére. Ezen a téren az **Európai Beruházási Bank** forrásainak felhasználása is komoly haszonnal járna.

4.11.2 Azonban az új tagállamoknak is mindent meg kellene tenniük annak érdekében, hogy mielőbb behozzák az említett lemaradást, és aztán fokozatosan elérjék a 3 %-os célt. Mindent egybevetve fontos, hogy a Közösség elsődleges célként kezelje az új tagállamok határozott támogatását kutatási rendszerük kiépítésében és a tudományos utánpótlás ösztönzésében.

4.12 Általános értelemben vett innováció ⁽⁵⁵⁾. Miközben az eddigi megjegyzések és ajánlások az innovációt főként a tudományos-technikai tevékenységek és kezdeményezések következményeként kezelték, nyomtatékosan utalni kell az innovatív ötletek és eljárások vállalkozói, kereskedői és szociális szempontjaira ⁽⁵⁶⁾ és lehetőségeire is. Ezeknek kétségtelenül a tudományos-technikai szempontot kiegészítő, egyenrangú jelentőségük van a jólét, a versenyképesség és a lisszaboni stratégia vonatkozásában. E feltáró vélemény értelmében azonban főként a gazdaság- és szociálpolitika kérdéseit érintik, amelyekkel a lisszaboni stratégia tárgyában később megfogalmazandó, különálló EGSZB-vélemény foglalkozik majd. (Lásd a következő fejezetet.)

4.12.1 Ebben az összefüggésben az EGSZB üdvözli „Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió számára” című, 2006. szeptember 13-i és az innovációbarát Európáról szóló, 2006. október 12-i **európai bizottsági közleményeket** ⁽⁵⁷⁾ (lásd az 1.3. pontot is), amelyek

⁽⁵⁴⁾ Lásd többek között: HL C 65., 2006.3.17.

⁽⁵⁵⁾ Az Európai Technológiai Intézet létrehozásáról szóló európai bizottsági javaslat szerint az innováció társadalmi és gazdasági szükségletekre irányuló új ötletek megszületésének folyamata, illetve e folyamat eredménye, amely a meglévő piacokra sikeresen bevezethető, vagy új piacok létrehozásához vezető új termékek, szolgáltatások vagy üzleti modellek kialakítását eredményezi. A kért feltáró vélemény értelmében jelen esetben főként tudományos-technikai folyamatokról és termékekről van szó.

⁽⁵⁶⁾ Lásd az 55. lábjegyzetet. Egy rövidebb meghatározás az angol nyelvtületről: az innováció az új ötletek sikeres kiaknázása (*innovation is the successful exploitation of new ideas*).

⁽⁵⁷⁾ COM(2006) 502 final és COM(2006) 589 final, lásd még az 1. és 2. lábjegyzetet.

irányát teljes mértékben támogatja és egyes részleteiben jelen véleménnyel tovább pontosítja. (Az első közlemény a maga részéről a szintén támogatásra érdemes Aho-jelentésre hivatkozik⁽⁵⁸⁾.) Az EGSZB ezen túlmenően az innovatív foglalkoztatáspolitikával kapcsolatos saját ajánlásaira⁽⁵⁹⁾ is utal.

5. Az emberi tényező – humántőke – tudósok és mérnökök⁽⁶⁰⁾

5.1 Személyes szempontok – motiváció. Az EGSZB itt utal specifikusan ennek a kérdéskörnek szentelt véleményére⁽⁶¹⁾, melynek megállapításait ismételtelen megerősíti és kiemeli. A szóban forgó véleményben az EGSZB – mint már korábban is – felhívta a figyelmet arra, hogy a humántőke a kutatás, a fejlesztés és az innováció legérzékenyebb és legértékesebb erőforrása. Ennélfogva a legfontosabb feladat, hogy a tehetséges fiatalokat ösztönözzük a tudományos vagy műszaki képzettség megszerzésére, és ehhez minél jobb lehetőségeket biztosítsunk.

5.2 Egyetemek és műszaki főiskolák. Következésképpen a megfelelő képzési intézmények döntő feltételei a jó tudósok és mérnökök iránti szükséglet kielégítésének. Tehát megfelelő számú és felszereltségű, erős, vonzó, kiemelkedő oktatókkal működő – főként műszaki – egyetemet kell létrehozni és fenntartani, amelyek összekapcsolják a kutatást és az oktatást⁽⁶²⁾. Ezek az egyetemek fel kell, hogy tudják venni a versenyt az USA vagy más Európán kívüli országok legjobb egyetemeivel. Ennek megfelelően elegendő vonzerővel kell rendelkezniük a legjobb Európán kívüli diákok számára. Az ETI ezen a téren is hasznos szerepet játszhat.

5.3 Mobilitás. Mivel a sikeres felsőoktatási képzés után a fiatal tudósok és mérnökök számára az Európán belüli és kívüli mobilitás manapság már szinte a szükséges továbbképzés részének tekinthető, két további elvárás fogalmazható meg, amelyeket az alábbiakban részletezünk.

5.3.1 A mobilitást jutalmazni és nem büntetni kell. Sajnos azonban még mindig számos – sőt újabb⁽⁶³⁾ – olyan tarifajogi, adójogi, biztosítási és ellátásjogi szabályozás van, amely éppen ennek az ellenkezőjéhez vezet. Ezen a téren az összes kérdéses szempont/akadály szisztematikus, a szóban forgó problematikához igazodó felülvizsgálatára/kiigazítására van szükség. Ezen túlmenően figyelembe kell venni, hogy a szabályozásoknak a szükséges családgyegetés miatt az egész családra érvényesnek kell lenniük.

⁽⁵⁸⁾ Esko Aho/EUR 22005, <http://europa.eu.int/invest-in-research/>

⁽⁵⁹⁾ Például: „Rugalmas biztonság dán mintára” (HL C 195., 2006.8.18.).

⁽⁶⁰⁾ Ez a megjelölés egyaránt vonatkozik a férfi és női tudósokra és mérnökökre.

⁽⁶¹⁾ „Kutatók az európai kutatási térségben: egy szakma sokoldalú karrierlehetőségeivel” (HL C 110., 2004.4.30.).

⁽⁶²⁾ Ezt segítené, ha még több kapcsolat alakulna ki az egyetemek és az egyetemeken kívül álló kutatóintézetek között, főként annak érdekében, hogy azok felszereléseit és infrastruktúráját be lehessen vonni a kutatás és oktatás összekötésébe, de azért is, hogy legújabb felfedezéseik is gazdagítsák a tananyagot.

⁽⁶³⁾ Például Németországban.

5.3.2 A mobilitás nem vezethet egyenesen az „agyelszíváshoz”. Tehát a siker felszereltség és munkakörnyezet adta esélyeinek, valamint a kutatók és mérnökök kereseti viszonyainak és karrierlehetőségeinek az Európán kívüli, Európával különleges versenyben álló országokban kínáltakhoz kell igazodniuk.

5.4 Karrier. Azáltal, hogy mind a társadalom, mind pedig az egyes kutatók beruháznak egy kívánt széles körű és komoly alap- és magas szintű szaktudás megszerzésébe, a – politika képviselte – társadalom felelősséget vállal ezen beruházások lehető legjobb hasznosításáért. Ennek a felelősségnek abban kell megmutatkoznia, hogy a társadalom gondoskodik a képzett tudósok **megfelelő** – vonzó továbblépési lehetőségeket kínáló és szakmai csapdától mentes – **karrierjéről**. A képzett tudósok és mérnökök munkanélkülisége vagy szinten aluli foglalkoztatása nemzetgazdasági beruházások elpazarolásának tekinthető, és elriasztja az utánpótlást, amely következőképpen a tudománytól és technikától idegen életpálya mellett dönt vagy elvándorol Európából!

5.4.1 Doktoranduszok. Tekintettel a teljes értékű tudományos-technológiai képzéshez és az ehhez kapcsolódó doktori cím megszerzéséhez szükséges időtartamra és arra, hogy a tudomány és technika területén egy disszertáció elkészítése megköveteli az önálló munkára való készséget és a teljes körű szakmai munkát, ez utóbbit ennek megfelelően kell elismerni és javadalmazni. (A mérnököknél ez esetenként így is van.) Több szempontból káros, ha **doktoranduszi** munkájuk elégtelen **díjazásával**⁽⁶⁴⁾ éppen a legtehetségesebb fiatal tudósoktól túl sokáig megtagadjuk a pénzügyi függetlenséget. Azok a mérnökök és tudósok, akik teljes értékű felsőoktatási végzettséggel rendelkeznek, nem tanulók vagy gyakornokok.

5.4.2 A további karrier szempontjából fontos a vonzó, tervezhető karrierlehetőségek („tenure-track”), valamint alternatív szakmai szakosodási lehetőségek kidolgozása. Ebben a vonatkozásban még inkább érvényesek az előző pontban mondottak.

5.4.3 Megfelelő esélyt mindenkinek. A haladás és az állandó innováció az összes érintett motivációján, az újszerű üzleti modelleken és a helyes vezetési módszereken is múlik. Az a fontos, hogy mindenkinek – tehát a vállalkozások és kutatóintézetek összes dolgozójának is – a tehetségéhez, teljesítőképességéhez és kreativitásához képest lehető legjobb lehetőségeket kínáljuk képességei és saját kezdeményezései kibontakoztatására, és olyan szociális környezetet teremtünk, amely szolgálja és ösztönzi alkotóerejét. Ezek a szociálpolitika, a társadalomkutatás, a családpolitika, a vállalati gazdaságtan és általánosságban a vezetési kultúra igen fontos kérdései. Ezekben a területeken időközben azt is felismerték, hogy a kreativitás és termelékenység szempontjából mennyire fontos „a munkahely és a magánélet egyensúlya”⁽⁶⁵⁾.

⁽⁶⁴⁾ Lásd még: HL C 110., 2004.4.30.

⁽⁶⁵⁾ Lásd: Frankfurter Allgemeine Zeitung, 2005. november 4-i, 257. szám, C1.

5.5 **Utak a tudomány világa és az ipar között.** A tudástranszfer és a tapasztalatcsere legjobb eszköze maga a szakember. Ezért már régóta megfigyelhetők erőfeszítések annak érdekében, hogy az egyetemek és kutatóintézetek, illetve az ipar között több szakembercsere jöjjön létre. Ezeket a fennálló nehézségek és korlátok ellenére mindenképpen erősíteni kell.

5.5.1 Ezidáig ugyanis sajnálatos módon nemigen sikerült a számos felmerülő akadályt (**tarifajog, kinevezési kultúra, karrierfeltételek** stb.) legyőzni ⁽⁶⁶⁾. Ezen a téren ismételen meg kellene kísérelni a lényegében ismert problémák vonatkozásában hatást gyakorolni az eljárásokra, illetve módosítani azokat, valamint leküzdeni a díjszabásbeli akadályokat. Mindazonáltal nemcsak a díjszabásokról és a rendkívül eltérő jövedelmi viszonyokról van szó, hanem az **iparra, illetve a tudomány világára jellemző szervezeti kultúra** közötti különbségekről. Habár a különbségek némelyike az adott intézmények természetéből fakad, mégis fontos feladat az egyértelműen jobb személyi átjárhatóság és együttműködés elérése. Annak érdekében, hogy

csakugyan eredményt lehessen elérni, az EGSZB ezen fontos kérdések ismételt mérlegelését ajánlja.

5.5.2 A pénzügyi, adó- és felelősségi jogi szempontok mellett ezért külön figyelmet kell fordítani a tudomány és a gazdaság közötti kölcsönös mobilitásra. Az EGSZB ennek megfelelően megismétli azt az ajánlását is, miszerint **ösztöndj-, illetve támogatási rendszert** kellene létrehozni, amely – a tudományos területen ismert „**sabbatical**” mintájára – serkenti az ipar és a tudományos intézmények közötti, meghatározott idejű (például 1–3 éves) **kölcsönös mobilitást** (az előző szakmai pályára történő visszafogadás garanciájával). Ez nemcsak egymás adottságainak jobb megismeréséhez és megértéséhez, valamint ismeretátadáshoz vezethetne, hanem természetesen megteremtené egy hosszabb távú csere esélyét is. Az EGSZB tudja, hogy a felek számára a visszatérés is gondokat jelenthet ⁽⁶⁷⁾, azonban egy ilyen jellegű ösztöndj előnyeinek lehetővé kell tenniük a problémák legyőzését, nem beszélve arról, hogy mindebből további karrierlehetőségek is nyílhatnak.

Kelt Brüsszelben, 2006. december 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁶⁾ Lásd pl.: „*Forschung und Lehre*” [Kutatás és oktatás] (a német felsőoktatási szövetség megbízásából, www.forschung-und-lehre.de), 4/06, 208. o., valamint „*Forschung und Lehre*” [Kutatás és oktatás], 7/06, 402. o.

⁽⁶⁷⁾ Lásd például: „*Beruf und Chance*” [Szakma és lehetőség], *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 2006. október 28-i, 251. szám, C1.